

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 22. novembra 1895.

Politiški oddelek.

Razpad konservativnega kluba.

V konservativnem klubu so bili zbrani kaj različni življi, katere je vezala največ oseba njih vodje grofa Hohenwarta. Po političnih načelih se niso vjemali in baš zaradi tega ta klub ni imel tistega vpliva, kakor bi ga bil moral imeti po številu svojih članov. Jedenkrat se je že bil razcepil v dva kluba, a pozneje zopet zjedini. Jeden del njegovih članov je pa bil izstopil, ko se je bila osnovala koalicija. Že večkrat se je tudi že pozneje kazalo, da klub razpade, a se je vendar obdržal. Mnogo je temu to pripomoglo, ker so njega člani bili skoro brez izjeme veliki nasprotniki vsake znatnejše volilne reforme.

Kazalo se je, da bode klub brezpogojno podpiral tudi grofa Badenija, kakor je kneza Windischgrätza. Klubov načelnik grof Hohenwart je celo z velikim veseljem pozdravil grofa Badenija napoved, da hoče on voditi. Kdo bi bil tedaj mislil, da bode grofa Badenija železna roka najprej osodepolna postala konservativnemu klubu.

Mi smo se nadejali, da pojde vse gladko, dokler ne pride na dnevni red volilna reforma. Pri tej bi bil seveda grof Badeni zadel na velike težave. Sedaj se je pa pokazalo, da je razpust dunajskega mestnega zbora hudo pretresel konservativno stranko. Celo tisti konservativni časopisi, ki so še nedavno o krščanskosocijalnem gibanju kaj neprijazno pisali, se sedaj hudujejo nad grofom Badenijem, jedini „Vaterland“, glasilo čeških veleposestnikov, ostaja dosleden v svojem nasprotovanju proti krščanskim socijalistom.

Da se je nakrat premenilo tako mišljenje mej konservativci v vladi nasprotnem smislu, temu je najbrž največ povod strah pred bodočimi volitvami. Nemški konservativci, ki so pod Windischgrätzom bili zatajili vsa svoja prejšnja načela, podpirali židovski liberalizem

in kapitalizem, so se bali stopiti pred svoje volilce, kateri jim tudi zamerijo, da so mlačni v narodnem oziru.

Stališče nemških konservativcev namreč ni več tako trdno, kakor je bilo nekdanj. Poprej so po planinskih deželah župniki priporočili kandidate in bili so izvoljeni. Sedaj pa začenjajo kmetje že sami premišljati in nekateri prihajajo do prepričanja, da katere so dosedaj volili, niso bili najboljši. Nemškonarodna stranka tudi pridno izpodkopljuje tla konservativcem. Vsako njih napako izkorišča. Nekateri duhovniki pa tudi ne morejo razumeti spremenjnih razmer, ko liberalci in konservativci lahko skupno hodijo; in delajo že za krščanski socijalizem na kmetih. Pri taci razmerah se je seveda mnogim poslancem bati za svoje mandate. Povsod niso ljudje tako prizanesljivi kakor pri nas, ko može, ki so na Dunaji dalje časa sledili za praporjem židovskega liberalizma, volijo kot katoliške poslance v deželni zbor. Ljudje bero namreč raznovrstne liste, in zaradi tega znajo položaj presoditi.

Če bi nemški konservativci še dolgo capljali za grofom Hohenwartom, bi pri prihodnjih volitvah ne smeli računati na mnogo mandatov. Zaradi tega jih je pa sedaj devet izstopilo iz Hohenwartovega kluba, mej drugim tudi klubov podnačelnik. Osnovali so svojo stranko, ki se bode imenovala ljudska stranka in bode imela podoben program, kakor krščanskosocijalna stranka. Po marsičem tudi smemo soditi, da bodo izstopivši poslanci sedaj tirali tudi malo nemškonarodno politiko. Posebnega vpliva pač ne bodo imeli, ker mej njimi ni ljudij, ki bi razumeli duh časa. Posebno Ebenhoch ne bode kaše zabelil.

Brez pomena pa ta izstop vendar ni. Hohenwartov klub se je poslednja leta jako skrčil. Izstopili so iz njega jugoslovanski poslanci in osnovali dva nova kluba, sedaj ga pa zapuščajo nemški konservativci. Sedaj ostajajo le še veleposestniki, nekaj Rumunov in konservativni Slovenci. Klub zgublja vedno bolj značaj prave ljudske stranke, in postaja le nekaka stanovska kasta veleposestnikov. To gotovo vpliva na njegov političen tok. Veleposestniki so veliki kapitalisti in nič drugega in tak klub more zastopati samo interese kapitalizma. Navadno

se zjedinjeni levici očita, da je zastopnica velikega kapitala, a kaže se, da bode morala v tem oziru Hohenwartovemu klubu pustiti prvenstvo. Ta bode kapitalistična stranka par exselens. Člani te kapitalistične stranke bodo pa imeli, kakor se kaže, tudi glavno besedo v kranjskem deželnem zboru in to gotovo ne kmetu v korist. Kdor bode na Dunaji podpiral veliki kapital, tudi v Ljubljani ne bode mogel uspešno zastopati koristi malega kmeta in obrtnika.

Da bi slovenski konservativni poslanci izstopili iz Hohenwartovega kluba, tega mi ne verjamemo. Njih vodja gosp. Klun tudi proti krščanskim socijalistom prezvesto podpira vlado. Vlada bi rada v ta klub nazaj spravila izstopivše Slovence in Hrvate. To prizadevanje bode pa težko imelo kaj uspeha. Dokler naša konservativna stranka na Kranjskem ne popusti sedanje protinarodne, razdirajoče politike, tudi ni misliti na skupno delovanje na Dunaji. Seveda za Slovence bi ne bilo slabo, ko bi bili zjedinjeni v enem klubu, in bi posebno sedaj njih vpliv nekaj veljal, ko v njem ni toliko Nemcev, da bi delali ovire.

S tem, da je Hohenwartov klub zgubil značaja ljudske stranke in se pomanjšal po številu svojih članov, zgubil je tudi na svojem vplivu. Glavni vpliv bodo sedaj imeli v parlamentu Poljaki in levičarji in to se bode v kratkem tudi pokazalo. V važnejših zadevah bode pa vlada morala pridobiti zase Mladočehe. Brez njih se Badeni ne bode mogel obdržati. To vedo tudi Mladočehi in potem uravnavajo svojo politiko. V Luegerjevi zadevi delajo pač opozicijo vladi, a vendar ne nastopijo tako odločno, kakor bi sicer.

Župansko vprašanje dunajsko je napravilo velik prevrat v avstrijski politiki. Kako se še stvari urede, se danes še ne more ugibati, a toliko je gotovo, da vpliv konservativne stranke se bode jako pomanjšal. To bode gotovo vplivalo tudi na volilno reformo. Grof Badeni hoče baje v tem oziru tudi pokazati odločno roko. To je slutil tudi grof Hohenwart, zato je pa izstopil iz dotičnega odseka, videč, da novi ministerski predsednik za njegove svete ne mara in jih ne potrebuje. Marsikaj je pa odvisno od tega, kak uspeh bode grof Badeni imel z volitvami na Dunaji. Če potlači krščanskosocialno stranko, potem tudi nova katoliška stranka ne bode imela nobenega vpliva na politični tek. Drugače bi pa bilo, če Badeni ne bode zmogel dr. Luegerjevega vpliva. Zbrali se bodo potem v močno stranko izstopivši nemški konservativci, nemški nacijonalcii in krščanski socijalisti, ki ne bodo brez vpliva na avstrijsko politiko. Ta stranka ne bode tirala v prvi vrsti katoliške, temveč nemško-narodno politiko, kot jo že krščanski socijalisti in za to ni za Slovane brez pomena, kako se stvari obrnejo.

Politični pregled.

Dr. Lueger in slov. poslanci. — V konservativnem klubu je posebno odločno se upiral temu, da bi konservativci interpelovali vlado zaradi razpusta mestnega zbora dunajskega

g. kanonik Klun. Pri tem je po svoji stari navadi hudo napadal protisemite. Poslanec Višnikar je govoril v enakem smislu. Dokazoval je juridično, da je vlada postavno postopala in naglašal, da krščanski socijalisti niso prijazni Slovincem. Gospod Pfeifer je pa potegnil se za protisemite in tudi glasoval za to, da se Dipauliju dovoli staviti dotično interpelacijo. Pač čudno je, da g. Klun kandiduje na Kranjskem proti g. Višnikarju, ki se vjema ž njim v tako važnih vprašanjih, a Pfeiferjevo kandidaturo pa podpira, da si je ta gospod politični nasprotnik njegov. To pač kaže breznačelnost naše katoliške stranke, pri kateri odločujejo tudi le osebnosti.

Slovenščina v Trstu. — Namestništvo je naročilo magistratu, da mora slovenske vloge slovenski reševati, ker slovenščina je v Trstu domač jezik. Menimo, da če velja to pravilo za Trst, velja tudi za Gorico in Celovec.

Konservativci — zagovorniki ustave. — Čudne so razmere v Avstriji. Nemški konservativci, ki dosedaj niso posebno ogrevani se za ustavo, so v konservativnem klubu grajali ustavoverce, da ne branijo dovolj odločno ustave, in je g. Ebenhoch se posebno pokazal za varuha ustave. Seveda posebne sreče ni imel. Zagovarjal je dr. Luegerja, a baš ta ni dobil cesarjevega potrjenja, ker je govoril po svoji izvolitvi govor, ki je bil ustavi naravnost nasproten. Ebenhoch bode naudušenje za ustavo moral kje drugje pokazati, če hoče, da mu bode kdo verjel. Kar se pa tiče razpusta dunajskega mestnega zbora, tudi še ni jasno, če nasprotuje ustavi. Brez tega bi pač cesarjeva pravica potrditi župana bila iluzorična, ker bi večina lahko ga prisilila, da župana potrdi, ko bi ga vedno zopet volila. Sicer je pa obnašanje dr. Luegerjevo kazalo, da mu ni dosti na županstvu, ker bi potem ne imel svobode za svoje agitacijsko delovanje.

Stojalovski obsojen. — Dne 16. t. m. je bila v Misteku obravnava proti duhovniku Stojalovskemu. Tožen je razžaljenja oblastev, uradnega razžaljenja časti in umešavanja v uradno poslovanje. Predmet zatožbi je bila neka vloga okrožnemu sodišču v Tešinu, v kateri očita, da se je v ječi ž njim samovoljno in grdo ravnilo. Nadalje je bil Stojalovski zatožen, da je razžalil nekega jetniškega paznika in se umešaval v njegovo uradno postopanje. K obravnavi ni prišel Stojalovski sam, temveč samo zagovornik dr. Gustav Harpin z Dunaja. Zagovornik je zahteval, da se obravnava odloži, da se povabi več prič. Sodnik ni privolil v odložitev. Stojalovski bil je obsojen razžaljenja oblastva v tritedenski zapor. Glede drugih pregreškov je pa bil oproščen. K obravnavi je bilo došlo poslušat mnogo občinstva, mej drugimi tudi mnogo duhovnikov.

Obsojeni dijaki. — Dijaki, ki so sežigali madjarsko zastavo v Zagrebu, so bili te dni obsojeni. Štirje so oproščeni. Glavni krivec je obsojen v šestmesečno in 48 zatožencev v dva- do petmesečno ječo.

Kuba. — Ustaje na Kubi še vedno ni konec in tudi ni upati, da bi je še kaj kmalu bilo in posebno za Španijo ni upati, da bi se ista dobro iztekla. Kubanski ustaši imajo popolnoma organizovano vlado, ki pobira tudi davek. Davek morajo torej plačevati Kubanci ustašem, če ne jim ti porušijo hiše. Ustaši pa tudi na to gledajo, da vlečejo vso vojno na dolgo, kajti dobro vedo, da spravljajo s tem Španijo v zadrego. Že itak so Kubanci nevoljni nad Španijo, ker ni za nje zadnji čas ničesar storila in je znala njih zemljo le izsesavati. Kuba je bila zelo plodovita dežela na sladkorju. Dokler se ni drugod pridelovalo toliko sladkorja je bilo dobro. Španjci in Kubanci so se mastili. A zdaj je druga, sladkorja je tudi drugod dosti, ker pa Španija ni za Kubo preskrbela drugih dohodkov, so Kubanci nevoljni nad Španijo. Dolgotrajna vojska bo jih pa še bolj v nevoljo spravila. Iz vsega se da za trdno sklepeti, da Španijo ne more več mnogo upati na konec ustaje, ki bi bil nji v prid.